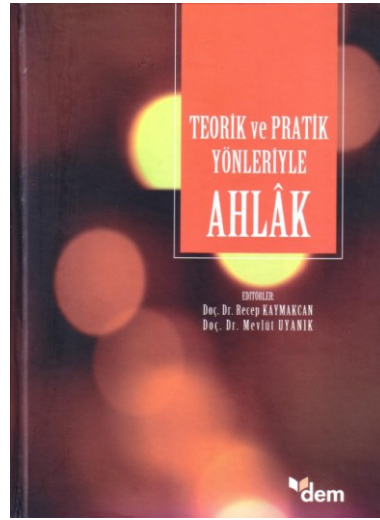

Teorik ve Pratik Yönleriyle Ahlâk–Din, Felsefe, Hukuk, Eğitim ve İş Ahlâkı,
Editörler: Recep Kaymakcan-Mevlüt Uyanık, Dem Yay., İstanbul 2007, 704
s. (ISBN : 975-6324-36-8).

Hazırlayan: Sefer YAVUZ *

“İnsanın varlık, bilgi ve değer alanları üzerine akılcı ve eleştirel bir şekilde değerlendirme çabaları felsefi düşünceyi oluşturuyor. Evreni anlamlandırırken kendi varoluşunun bu anlam içindeki yerini, kim ve ne olduğunu açıklamayı hedef alan bu gayretlerin sonucunda varlık (ontoloji) ve bilgi (epistemoloji) üzerine dair eserler ortaya çıkıyor. Metafizik veya teorik boyutu güçlü olduğundan dolayı anlaşılması zor olan bu alanlarda “Ne Yapabiliriz?” sorusunu merkeze alarak doğrudan pratik alana hitap eden aksiyoloji (ahlak/değer) alanıyla ilgili eserlerin az olması, bizi bir derleme çalışmasına sevk etti.” Kitabın “sunuş” kısmında geçen bu ifadeler kitabın hazırlanış gayesini özetler niteliktedir.

Recep Kaymakcan ve Mevlüt Uyanık'ın editörlüğünü üstlendiği ve genel çizgileriyle din, hukuk, eğitim, felsefe ve iş ahlâkı konularının ele alındığı bu önemli derleme üç bölümden oluşmaktadır.

Kitabın girişi kabul edilebilecek birinci bölüm “Ahlak Kavramının Temellendirmesi” başlığını taşımaktadır. Bu bölümde “Ahlak Dili Üzerine Felsefe” çalışmasıyla Hakan Poyraz ve “Ahlak Metafiziği” adlı çalışmasıyla H. Yücel Başdemir ilgili teorik öncülleri ortaya koymaya çalışmaktadırlar.

“İslam Düşüncesinde Ahlak Anlayışları” adını taşıyan İkinci Bölümde ise Mustafa Aydın, “İslam Bağlamında Ahlak” adlı makalesiyle ahlak kavramına ve ahlakla ilgili temel sorunlara değinerek, İslam ahlakının temel-

* Ar. Gör., Hitit Ü. İlahiyat Fakültesi

lendirilmesine çalışmaktadır. Hüseyin Karaman, Platoncu ahlak anlayışının İslam Dünyasına etkisini tabip filozof Zekeriya er-Razi bağlamında müzaker ederken, Şaban Haklı, İslam ahlak teorilerini hem Mutezile, Eşari ve Maturudi gibi kelamcılarının, hem de filozofların fikirlerini ortaya koyarak tartışmaktadır. Haklı; kelamcılarının ahlak teorilerinde insanın fiilleri, özgürlüğü, sorumluluğu gibi kavramların belirleyici olduğu üzerinde dururken, ahlak teorilerinde ise, insanın rasyonel mutluluğu kavramının belirleyici olduğu kanaatine ulaşmaktadır. İbrahim Özdemir'in "Çevre ve Ahlak" adlı makalesiyle Batı düzleminde çevre-ahlak ilişkisini ele alırken, kendimize ait bir çevre ahlakı ortaya koymada Mevlana'nın özgün fikirlerinin katkıda bulunacağını belirtmektedir. Recep Kılıç, İslam kelam düşüncesindeki ahlak anlayışlarını üç ana kolu merkeze alarak değerlendirmekte, bunların arasındaki tartışmanın ahlak ilkelerinin belirlenmesinde vahyin önemi noktasında değil; vahyin asli önemi yanında aklın fonksiyonu konusunda olduğunu belirtmektedir. Şahin Filiz, Muhasibi'nin Ahlak Felsefesi adlı makalesinde Muhasibi'nin ahlak-din ilişkisini bir iç-içelik olarak nitelediğini ve teolojik ahlakı benimsediğini ifade etmektedir. Hasan Mahmut Çamdibi Gazali'de Ahlak Terbiyesini, Ali Vasfi Kurt İbn Arabi'nin el-Futuhatu'l-Mekkiyye adlı eserine dayanarak İbn Arabi'nin Ahlak Felsefesi'ni, Sezai Küçük'de Mesnevi'de Mevlana'nın Ahlak Anlayışını tartışarak İslam Ahlakının ve İslam Ahlak Felsefesinin farklı örneklerle değerlendirilmesine katkıda bulunmaktadır.

Üçüncü bölüm, "Uygulamalı Ahlak Anlayışları" başlığını taşımakta olup ahlak kavramının pratik yansımalarına tahsis edilmiştir. Ahmet Faruk Kılıç, Dini Ahlak'tan laik ahlaka geçişi, "Türkiye'de Ahlak Sosyolojisinin Oluşumu" isimli makalesinde ortaya koymaktadır. Aynı konuyla ilgili olarak Durkheim'in "Laik Ahlak Laik Eğitim" adlı makalesinin çevirisi yer almaktadır. "Ahlaki Bir Değer Olarak Hoşgörü ve Eğitimi" adlı makalesinde Recep Kaymakcan hoşgörü kavramı, eğitim ve hoşgörü arasındaki ilişkiyi tartıştıktan sonra, hoşgörü eğitimiyle ilgili olarak önerilerini paylaşmaktadır.

Mahmut Aslan birinci makalesinde "Türkiye'de İslam ve İş Ahlakı" başlığı altında İslam ve iş ahlakını geleneğimizdeki Ahilik örgütünü merkeze alarak incelemektedir. İkinci makalesinde ise Max Weber'in Protestan çalışma ahlakı tezini diğer dinlerle karşılaştırmalı bir şekilde ele almakta ve Türkiye'deki yansımalarıyla ilgili somut örnekler vermektedir. Yine çalışmaya iki makaleyle katkıda bulunan Mevlüt Uyanık "Bilim Ahlakı Mümkün mü?" isimli çalışmasında bilgi, bilim ve değer kavramlarına açıklık getirdikten sonra, bilim ahlakı oluşturmanın imkânını ve bilgi-değer ilişkisini örnek

olaylar vasıtasıyla incelemektedir. “Bireysel Ahlak” adlı makalesinde ise, bireysellik ve ahlakilik kavramlarını, dinî ahlak ve bireysellik bağlamında değerlendirerek, İslam’ın din ve ahlak özdeşleşmesi olduğu kanaatini desteklemektedir.

Halil Kalabalık ise ilk makalesinde 5176 sayılı Kanun ve Yönetmelikle düzenlenen etik davranış ilkeleri ekseninde bireylerin iyi idare haklarının gerçekleştirilmesi amacıyla idare adına hareket eden kamu görevlilerinin etik davranış ilkelerini hukuk ve idare hukuku açısından incelemektedir. İkinci makalesinde ise, etik, etik-ahlak ilişkisi ve idari etik konuları değerlendirildikten sonra etik bir idarenin gerçekleşmesini sağlayan ulusal ve uluslar arası mekanizmaları incelemektedir. Yazar etik davranış ilkelerinin yalnızca yasalarla belirlenmesinin yeterli olmadığını bunların çeşitli mekanizmalarla tamamlanması gerektiğini ifade etmektedir. Aytekin Özel, Etik uygulamalar sorunu’nu geç dönem Wittgenstein felsefesinde kural izleme ve dini etik davranışları anlama sorunu bağlamında tartışmaya açmaktadır. Muharrem Kılıç da Hukuk-Ahlak İlişkisinin Temellendirilmesi başlıklı makalesinde hukuk ve ahlak kavramını tanımladıktan sonra hukuk ve ahlaki etik değerler düzeyinde ele almakta ve hukuk-ahlak ilişkisine benzerlik ve ayırım kriterlerini değerlendirmektedir.

Hayati Hökelekli “Çocukta Ahlak Gelişimi ve Eğitimi” adlı makalesinde çocukluk döneminde ahlaki gelişimin nasıl olduğu, ahlaki gelişim dönemleri ve çocuğun ahlaki eğitimi ele alınmaktadır. Mehmet Zeki Aydın ise, “Ailede Çocuğun Ahlak Eğitimi” başlıklı makalesinde ailenin çocuğun eğitimindeki rolüne vurgu yaparak ailede ahlak eğitimine dair önerilerde bulunmaktadır. Kitabın son makalesi Ayhan Tekineş tarafından “Tıbb-ı Nebevi’de Etik” konulu makaledir. Makale tıp etiğini İslam tıp tarihi esas alarak değerlendirmektedir.

Bu derleme; bütün felsefe bölümlerinde temel kitaplardan olan ve felsefi disiplinler hakkında ana fikirleri içeren “Günümüzde Felsefe Disiplinleri” (Derleyen: Doğan Özlem, Ara Yay., İstanbul, 1990) isimli eserin Ahlak boyutunu, İlahiyat, hukuk, mantık, sosyoloji, din eğitimi ve İslam felsefesi perspektiflerinden ele alan; bu anlamda tamamlayıcı bir eserdir. Bu açıdan düşünüldüğünde gerek felsefe bölümlerinin gerekse ilahiyat fakültelerinin felsefe ve din bilimleri bölümlerinin kaynak kitap ihtiyacını giderebileceği gibi, hukuk, sosyoloji ve diğer sosyal bilimler alanına ilgi duyan entelektüellere de yardımcı kaynak olabilecek niteliktedir.